

TÉNYLEGES LÉTSZÁMOK ÉS HADI FÖLSZERELÉS RÁKÓCZI HADSEREGÉNEK EZREDEIBEN.

ELSŐ KÖZLEMÉNY.

Minden katonaember jól tudja, hogy háború — s kivált hosszabb tartamú háborúk — idején, mily gyorsan változók és a valóságban gyakorta mennyire elütnek az önálló harczászati egységeket képező csapattestek (általánosságban mondjuk a régi harczászati egységet: *ezredek*) létszámai, a szervezeti szabályokban előírtaktól. Természetes, hogy a csapat harczképessége, szolgálati erejének mérve, hatálya is első sorban annak tetteleges létszámához viszonyul. A hadtörténet-íróra nézve tehát, — nemcsak, hogy a végeredmenyt illetőleg ennek egyes tényezőivel szemben igazságos ítéletet hozhasson: hanem, hogy vizsgálódásait is helyes, reális alapokon tehesse meg, — elsőrendű fontossággal bír a közreműködő ezredek tényleges létszámait és fölszerelését, a különböző időkben és az események által előidézett különböző mozzanatokban, lehető határozott pontossággal ismerni. Mert, ha az ezredek szabályszerű állományát, nem pedig a hosszas háborúk s főként ezeknek egyes balesetei által gyakran nagyon leolvadt tényleges létszámokat vesszük számításaink alapjául: a működő haderők mennyiségének meghatározásánál óriási tévedésekbe eshetünk. Pedig vajmi sokan így tesznek, könnyebb végét fogván a dolognak; s csak a csapatnevek után indulva, a sok apró, csonka ezredkék, ezredtöredékek, avagy ezred-tagozatok téves számításával, hatalmas hadtesteket hoznak össze képzeletben ott, a hol a valóságban sokkal csekélyebb erő működött.

Persze, hogy valamely hosszú évekre húzódó hadviselés folyamában előforduló, egymástól sokszor nagyon elütő tényleges ezredlétszámokat kideríteni s pontosan meghatározva közölni, — ha csak egy-ugyanazon ezredet kísérnénk is, például a harminczéves háború folyamán végig, — nagyon fáradságos, nehéz, olykor épen lehetetlenséggel határos munka. De a mennyire csak emberileg lehet: fáradságot nem kímélve, meg kell mégis tennünk, ha igazságosan akarunk ítélni; pedig az igazi történetíró másként nem akarhat. Azért, úgy hiszszük, mindenki helyesen cselekszik s a későbbi kor hadtörténetészeinek is hálájára számíthat, a ki valamely kor speciális történetével foglalkozván, ily természetű adatoknak birtokába jut: ha ezeket nem rejti véka alá, hanem másoknak is lehető hasznára, szakközlönyökben napvilágra juttatja. Jól tudjuk mi, hogy az ilyen történeti anyag nagyon becses, — a minthogy idevágó munkáinkban igyekeztünk is bőséggel értékesíteni az efféleket;¹⁾ mindazáltal a Rákóczi-korról tömérdek, még föl nem használt ily adat állván rendelkezésünkre: nem vagyunk olyan önzők, hogy ezeket mindaddig rejtve tartogassuk, a míg majd valamelyik földolgozandó munkánknál esetleg értékesíthetjük. Szívesen szolgálunk velök másoknak is, — nem késünk közzétenni, legalább a most kezünk ügyébe eső részeket.

Sőt ezt már meg is kezdtük: *Adalékok II. Rákóczi Ferencz tűzérsege történetéhez* czimű cikkünkkel (*Hadtört. Közl.* 1888-iki évf. 343. l.), épen azon fegyvernemet bocsátván előre, melyről a pontos adatok legritkébbak. Említett közleményünk anyagát magának a fejedelemnek egykori levéltárából, a Rákóczi-Aspremont-Erdődy-féle — ma vörösvári — dúsgazdag levéltárból merítők, s a végén ezt írtuk:

«E főntebb ismertetett tűzérsegi és várfölszerelési kimutatásokon kívül még igen nagy számú katonai lajstromokat és specijatiókat tartalmaz a Rákóczi-levéltár a lovas- és gyalog-ezredek

¹⁾ L. pl. «*Dunántúli hadjárat 1707-ben*», továbbá «*Ocskay László és a felső-magyarországi hadjáratok, 1703—1710*». Mindkettőnek számításait stb. a «*Feldzüge des Prinzen Eugen von Savoyen*» katonairói is elfogadták, idézik, sőt pl. gr. Pálffy tbgy. 1709-iki felső-magyarországi hadjáratai s hadereje leírásánál csaknem kizárólag ezekből merítnek.

tényleges létszámairól, stb. E hadtörténetileg nevezetes becsesel bíró adatokról külön közleményben szólandunk.» (354. l.)

Jelen czikkünkkel ezt az ígéretünket kívánjuk beváltani. Tehát ezúttal a lovas- és gyalog-csapatokról beszélünk; és pedig, ismétlésekbe bocsátkozni nem akarván: e csapatok szervezetére, felszerelésére és minőségére nézve utaljuk a t. olvasót a *II. Rákóczi Ferencz hadserege* című tanulmányunkban (*Had tört. Közl.* 1888. I. füz. 12. l.) elmondottakra, melyek az alább írandókra is általános zsinórmértékül szolgálnak.

* * *

A Rákóczi-háború két első évéről, 1703 és 1704-ről, alig maradtak fönns rendszeres ezredlétszám-kimutatások: minthogy a hadi szemlék (mustrák) és fizetésosztás (hópénz és quártélypénz) még ekkor nem volt szabályozva. Különbén az ezredek ekkor — a lelkesedés tetőpontján, a hazafiságból, továbbá kaland- és zsákmány-vágyból zászlók alá való tömeges tódulás idejében, — mind teljes-, sőt a híresebbek épen fölös számmal valának. Így volt ez jóformán még az 1705-ik év folyamában is, a mikor azonban már javában foly vala a szigorúbb hadi szervezkedés, melyet az ezredeknek 1706-ban foganatosított ú. n. reductiója (arányosítása és toborzási területek szerinti beosztása), rendszeres szemletartási és zsoldosztási határidők kitűzése, s a tényleges létszám-kimutatási táblázatok óról-hóra leendő összeállításának elrendelése, stb. követett.

Általánosságban megjegyezzük, hogy a kurucz hadsereg eleinte csupa, és utóbb is nagy részben, *önkéntesekből* állott; még az idegen hadcsapatok is önként szerződöttek valának. Az utóbb a vármegyék és szabad városok, földesurak és birtokos-nemesség által állított zsoldosok, valamint a jászok, kúnok huszárjai s a hajdúkerületek és községek hajdúi, befejezett 17-ik életévökben soroztattak be és három évi tetteleges szolgálat után — ha tovább maradni nem akartak — másokkal váltattak föl, s húsz éves korukban már családot alapíthattak. Gyalog-ezredekbe dobosoknak még gyermekek is fölvetettek; így például Esze Tamás ezredében — ennek 1707-iki, nagyon tüzetes tabellái szerint — csaknem csupa 14—15,

legfőlebb 16 éves doboskákat találunk. S bizonyára így volt ez a többieknél is, valamint az 1848—49-iki önkéntes honvéd-zászlóaljokban is akárhány ily gyermek-dobos, s a tüzéreknél gyermek-tüzér találkoztak.

Mustra-taléllak, — melyek a megtartott ezredszemlék eredményéről a hadi és főhadi szemle-mesterek által évenként kétszer: május és november elején, állították ki s az ónodi *Regulamentum* óta számtalan rovatból állván, még a legkisebb felszerelési cikkekre is kiterjeszkednek, — valamint az ezredparancsnokok által havonként kiállított pontos létszám-kimutatások, úgy a Rákóczi-féle vörösvári, valamint a fővezér, gr. Bercsenyi Miklós egykori ungvári levéltárát magában foglaló országos-archivumban, nemkülönben gr. Károlyi Sándor hadtestét illetőleg e grófi család levéltárában nagy számmal maradtak fenn. Sőt ez utóbbiban vaskos kötetekre terjedő *Mustrakönyvek* is vannak, s katonai tanulmányokra nagybecsű adataikkal várják a szakavatott földolgozó kezét. Mi jelen közleményeinkben csupán a vörösvári levéltár *Militaria* actáiból fogunk meríteni, — mintegy ízelítőül. Készletben birjuk azonban a másik két nagy — s még egy pár száz kisebb — levéltár e nemű adatait is: ha valaha időnk adatnék értékesítésökre!...

Mindenekelőtt egy felszerelési táblázatból a kurucz tisztek *rangjelvényeiről* emlékezünk meg, mint a mely tárgy még nagyon kevéssé van tisztába hozva. A magasabb, vezénylő tiszti rangok jelzéséül szolgáló aranyos buzogány, párducz háti bőr és forgós sas-, kerecsen-, darútoll mellett: a törzstiszti rangokat a nemezből készült csákósüveg peremszélének arany, a főtisztieket ezüst, s az altisztieket a zsinór színével egyező paszománt-szegély képezé. Az 1707 augusztus 30-án az oványi táboron kelt eredeti tabella szerint azonban a tisztek — épen mint ma — dolmányaik gallérijain is bírtak rangjelvényekkel; csak kár, hogy ez utóbbiak alakját tüzetesebben nem ismerjük. Keczer Sándor felső-magyarországi fő hadi biztos, küldvén ugyanis Kassáról egyik gyalog gránátos-ezrednek mindenféle fölfegyverzési és felszerelési cikkeket, ezek között említettnek: *Signa Collaria pro Dominis Officialibus*. Avagy talán nem *rangjelvények* voltak volna ezek, hanem *granátéros-jelvények*? E kérdést határozottan el nem dönthetjük; noha a gránátosságot már a magas medvebőr-süveg (mit a kurucz granátérosok

is viseltek), eléggé jelezte. Ugyan e jegyzék szerint is küldetett nekik 960 ilyen süveg («... pilei pro granaderijs nro 960»¹). Kaptak továbbá lőfegyverek és kézi gránátjaik mellé kardokat, kardöveket, gránát- és tölténytartó táskákat, kiegészítésül 50 flintát, és — a mi nevezetes — *1300 darab szuronyt*, («stiletæ nro 1300»). Mely fegyver tehát 1707-ben már a kurucz gyalogság közt, mint látszik, igen el volt terjedve, — a mint is hazánkban a szurony-alkalmazását nagyban Rákóczi hozta be, tudtunk szerint 1705-ben. (Azelőtt csak itt-ott kivételesen, mintegy különczködésként, használtatott ez a nagyon hatásos, de csak nem rég feltalált fegyverfaj.)

Egy 1706 ápril 2-án Lőcsén kelt mustra-tabella is beszél szuronyokról, említven, hogy a Czelder Orbán féle reguláris gyalogezrednek hiányzik még 685 kardja *vagy* szuronya («desunt frameae seu bajonetæ nro 685»), s a Bonafous-félének puskája van 413, szuronya (*pugiones*) 359; hiányzik flintája 514, szuronya (ismét *pugiones*) 838, kardja (frameae) 540. — A Czelderénel használt *bajonet* szó semmi kétséget nem hagy fenn; hogy pedig a karddal vagylagosan említettik, szerintünk azt mutatná: hogy *vagy kardnak, vagy szuronynak*, de egyiknek legalább kellett lenni; a mint is e táblázat a tavaszi fölszerelést megelőzőleg, s épen e czélből készült. A mi már a *pugio*-t illeti: ez az épen akkor élt Páriz-Pápay szótára szerint annyi, mint: «handzsár, dákos, hegyes tör»; vagyis az itt értett alkalmazásban kétségtelenül szintén puskaszurony.

Szurony használatára — és pedig Rákóczi francia granátos-testőrcsapatánál — különben már egy évvel előbb is positiv adatot lelünk. Ez *Engelmayer Jakab* fölszerelési biztos Lőcsén, 1705 júl. 15-én kelt érdekes jegyzéke, mely szerint Berthóti Ferencz felsőmagyarországi altábornok megbízásából *Duwerger Andrásnak*, ő Felsege testőrző granatéros kapitányának, százada számára a Lengyelországból érkezett fölszerelési cikkekéből a következőket adta légyen által, nyugta mellett:

«141 rothe Röcke für Granadiere; 228 Paar Hosen; 104 Frantzösisch-blau, rothgefütterte Menteken (mentéket); 130 unga-

¹) A süveg maga fekete nemezből készült: erre huzatott rá a medvebőr, elől Rákóczinak díszes rézczímerével s «*Pro gloria et patria*» felirattal, fegyver-díszítmények közt.

rische Hembdter; 130 Paar Gatchen; 200 weise Halstücher von 3 Ellen; 100 roth und blau Granadier-Mützen; 70 teutsche Hembter; 300 Paar Bind-Schuche; 230 Granad-Taschen; 230 *Beyonnetten-Gehenck*; 200 *Beyonnetten, ohne Scheiden*; 200 Granadier-Hacken mit Stihllen; 300 Rühmen (Riemen) auf die Flinten; 200 Lunden-Verberger; 70 kupferne Feldt-Kessel mit Decken; 53 Paraquen (Barraquen?) von Trilich; 2 kleine Zelter von Trilich für die Cadetten; 1 roth rundt Zelt zum Gewehr, mit tubleten (doubletten) Tapeten; 18 Trummelspilen; 4 Carmasin Holländisch Tuch für die Cadetten; 4 Paar Tilo-Hosen für sie.»

De utalunk a szurony történetére nézve, és hogy az hazánkban 1705-ben már gyártatott is, valamint hogy puskacsók is öntettek és fúratnak nálunk: ennél még érdekesebb adatra. Ugyanis Rákóczi erdélyi hadainak vitéz fővezére, a regularitásáról dicsért *gr. Forgách Simon* tábornagy (előbb osztrák tábornok), Nagy-Szebent ostromzároló harsági táborából 1705 aug. 27-én a fejedelemhez írt s Vörösvártt őrzött levelében egyebek közt ezeket jelenti:

«Roth (János György, reguláris gyalog-) regimentje jó státusban vagyon, noha kard nélkül jöttek be (Erdélybe, Kassa vidékéről): de már a kardcsinálást jó rendben hoztam és ezen Roth regimentinek bayonetteket csináltattam, sőt a puskacskéket is kezdem csináltatni s az is folyni fog, úgy, hogy az fegyvert ejjel-nappal fogom csináltatni».

Forgáchnak ezen erdélyi fegyvergyára Thordai Szaniszló Zsigmond naplója szerint az ottani bányahelyek egyikén, *Torockón* létezett; ámbár a puskalakatokat viszont Kolozsvártt és valamelyik szász városban, talán Beszterczén, vagy Medgyesen gyártották. (Magyarországon tudjuk, hogy a zólyomi, szepesi és gömöri bányavárosok s a kassai hadszergyár voltak a fő fegyverkészítő műhelyek.)

Forgách egyik 1705-iki leveléhez a nyári évszaktól — különben dátum nélkül — az alatta lévő fegyveres erő, illetőleg ezredeken tenyleges létszám-kimutatását is mellekli, noha csak kerek számokban tartva. Ezek szerint 15 lovas- és 7 gyalog-ezredet találunk ekkor Erdélyben, de számos ezek közül nem a maga egészében, csak részben vala odavezényelve, vagy pedig (a nagy nyári,

aratási, munka miatt) az ú. n. mezei hadak legénysége igen hazaszéledt, mint ily évszakban rendszeren. Forgách a 22 ezredből álló hadtestet két hadosztályra osztotta, melyek közül az egyiket maga, s a másikat altábornagya, gr. Pekry Lőrincz, vezénylé. Pekry alatt, — ki Brassó és Fogaras várait tartá körülzárólva, — csupa lovas-ság állott, és pedig a következő ezredek: 1. saját karabélyosai, 400 fő; 2. gr. Csáky László huszárjai, 300; 3. gr. Teleki Mihályé, 500; 4. br. Jósika Dánielé, 800; 5. gr. Gyulay Istváné, 500; 6. Somlyai Balogh Péteré, 400; 7. Draguly Farkasé 300; 8. Kún Istváné (Aranyos-szék), 500; 9. Daniel Ferenczé, 300; 10. br. de Vissenacque lovas-granátosai, 500; 11. Bik László huszáraiból 400; 12. Nyúzó Mihályé, 300 = 5000 ember. Míg Forgách hadosztálya, mely Medgyes és a vöröstoronyi erőd bevétele után Szebent ostromzárólá, így alakult: 1. Az udv. karabélyos-ezredből, 500 fő; 2. az udv. szekely kópiás-ezredből, 500; 3. Norwaldt dragonyosaiból, 300; 4. Bik László huszáraiból, 200; = 1500 lovas. Továbbá gyalog-ezredek: 1. Fierville d'Hérissy francia lovag, granátosai, 600 fő; 2. az udvari palotás-ezredből (Szent-Iványi János), 1300; 3. Almásy Márton hajdúi, 550; 4. Esze Tamásé, 500; 5. Eölyús Jánosé, 300; 6. Ecsedy Jánoséból, 60; végre 7. az Abrudbányát s a havasokat megszállva tartó Szent-Páli István hajdú-ezrede, 800 fő = 4110 gyalog. A lovassal együtt: 5610. Pekryével, az egész hadtest tényleges létszáma = 10,610 ember. Kikhez még némely várörsegbeliek, a marosmelléki, aradi szorosokra vigyázók (2000,) és a Ribiczey László, Szudricsány, stb. féle szabad csapatok, s szükség esetén a szekelységi és vármegyei bandériumok, — melyek most otthon voltak — számítandók.¹⁾

¹⁾ Van ennél a vörösvári Rákóczi-levéltárban még egy régibb kimutatás az erdélyi csapatok létszámáról, csakhogy teljesen dátum nélküli; mindazáltal az ezred- s illetőleg csapat-parancsnokok neveiből következtethető, hogy még tán 1704-ről, de valószínűbben 1705 elejéről való, mikor Forgách a magyar ezredekkel oda beérkezett s a vezényletet Pekrytól átvévé. (Mert ez alábbiak tisztán Erdélyből és a Partiumból kiállított hadak s a táblázat alkalmasint azt tünteti elő: minő *tényleges létszámban* találá e hadakat Forgách? a ki aztán közülök több túlnagy ezredet reducált, míg viszont számos apró-cseprőt megszüntetett vagy egyesített, (ú. m. a Konczét, Hátszegiét, Gyárfásét, Csulayét, Fonáczyét, Harhóczyét). A táblázat ily lét-

Érdekes, a mit Forgách e levelében, a később Görgény vára védelménél valódi Zrínyi Miklósként küzdött s végül vitézi vértanúvá vált fiatal palotás-kapitányról, *Ráthonyiról* jelent:

«*Görgényben pedig Ráthonyi Pál* (tollhibából, *János* helyett) *hatvan palotással küldetik bé*, és ugyan ő fog hajtani élést bé. Kolozsvárra pedig Limpsecht (palotás-alezredes) megyen bé commendánsnak, praesidiumot én disponálok beléje; kinek is erősítéséről, úgy az Beszterczéjéről, fogok disponálni.»

Görgény várának a kuruczvilágban csaknem példátlanul álló, ritka hősi és kitartó védelmét — a különben labancz — Cserey Mihály krónikája tüzetesen leírja. Most, Forgách tábornok e leveléből megtudjuk, hogy e védelem intező lelkét, a hős Ráthonyit, ő szemelé ki oda parancsnokúl, — a mi dicséretére válik emberismeretének. Egy más adatból viszont megismerkedünk ama vitéz zászlótartó nevével, a ki a vezényletet Ráthonyi eleste után átvévén, midőn a rommá lőtt vár már végkép tarthatatlanná vált, alig 30 megmaradt hajdújával (a kiknek ekkor fele elesett) keresztülvágta magát Rabutin táborán, és a havasokon át elvégre is Máramarosba, Rákóczihoz vergődött. Ez a férfiú *Horváth György* vala. *Vay Ádám*, az udvari hadak főkapitánya, írja róla, 1708 april 16-án Bacsokóról, a fejedelemnek:

számokat tüntet föl: 1. *Lovasság*: Vay László ezere 1040 fő; Kaszás Pálé 1549 fő; gr. Pekry Lőrinczé 683; gr. Csáky Lászlóé 1399; gr. Teleki Mihályé 1532; Harhóczyé 271; Konez Gáboré 116; Gyárfásé 159; = 6749 lovas. 2. *Gyalogság*: Pongrácz György ezere 1462 fő; Csáky Andrásé 306; Ecsedy Jánosé 299; Koss Mihályé 292; Fonáczy Mátyásé 172; Komlóssy Sándoré 15; (pedig ez igen vitéz főtiszt volt s ezrede gyakran teljes számú; ekkor nyilván egészen hazaoszlott volt, valami különös okból). Szudricsányé 91; Hátszegi (Haczogán) Markulyé 122; Csulay Balázsé 79; Gyaluvár őrsége 59 fő; dézsi csapat 17; = 2914 gyalog. Összesen 9678 fő.

Van a székely székek bandériumainak mustrájáról is egy dátumtalan létszám-kimutatás. E szerint Udvarhelyszék felületett 2207, Csík-Gyergyó-Kászonszék 1516, Marossszék 459, összesen e három szék 4182 fegyverest. (Lovast? gyalogot? nincs említve; alkalmasint együtt.) Háromszékről és Aranyosról a kimutatás hiányzik, talán azért, mert Háromszék a maga hadait folyton Brassó blokádjába küldé, Aranyosszék 500 embere pedig — mint már fentebb említettük — Kún István alatt Pekry táborában vitézkedik vala.

«*Szegény Rátonyi hajdúival* némelylyel már szólottam. *Horvát György zászlótartó* — ki succedált volt commendansságban, — már az regimentnél van; olyan nevezetes actusiért, én meghagytam Szent-Iványi (ezredes) uramnak: *az szegény Rátonyi compániáját tartsa számára s a több hajdúkat in suo genere promoveálja, Felsőged torábráló ratificatiójáig.*» (Eredeti levél, Vörösvártt.)

Nemsokára Rákóczi, egész udvara jelenletében, ünnepélyes audientían fogadta a munkácsvári trónteremben a 65-ből életemben maradt 16 görgényi hőst, s Horváthtal minden részletet elbeszélgetvén, meleg szavakkal köszönte meg hűségöket, magasztalá példás vitézségöket; és őket többi hadainak mintaképül ajánlván, a zászlótartót saját fejedelmi képére vert arany-, a többieket ezüst-érmekkel tűnteté ki. Ezenfölül Horváth Györgyöt, Vay Ádám előterjesztése szerint, a néhai Ráthonyi századának kapitányává nevezé ki, a többit is fokozatosan előléptetteté és pénzzel bőkezűen megajándékozá.

Ennyit a görgényi hőstett bővebb ismertetéséhez. És most térjünk át tulajdonképi célunkra: a tényleges ezredlétszámok és felszerelési lajstromok ismertetésére, lehetőleg korrend szerint haladván.

A szerencsétlen végfejeményű zsigóí utközet (1705 nov. 11.) után a fejedelem hadait — az e csatában részt nem vett Károlyi-féle és a győzelmesen előnyomuló s egyre szaporodó dunántúli hadtest kivételével — téli szállásokra helyezven, mindent elkövetett, hogy a téli időt új reguláris ezredek szervezésére s illetőleg a meglevők kiegészítésére és lehető teljes felszerelésére s begyakorlására fordítsa. E lázas erővel folytatott hadszervezések színhelye Felső-Magyarország, különösen Kassa és Lőcse volt. Tizenkét reguláris ezred — közte 7 lovas, 5 gyalog — volt szervezendő, úgy mint öt az «udvari hadak» keretében, hét ezen kívül. Nevezetesen, az udvariak közt: 1. A testőrző udvari lovas karabélyos huszárok, (Ordódy György); 2. a Deák Ferencz (Máriássy Ádám)-féle udvari karabélyos huszárok; 3. a b. Vissenacque (utóbb br. Zay András)-féle udv. lovas-granátosok; 4. az udvari testőrző palotás hajdú-ezred, (Szent-Iványi János); és 5. a Fierville-féle udvari testőrző gyalog

gránátos-ezred.¹⁾ Továbbá, az udvari hadak keretén kívül, gróf Forgách Simon (utóbb gr. Eszterházy Antal) vezénylete alatt: négy dragonyos- és három gyalog-ezred. Úgymint I. Dragonyos-ezredek: 1. gr. Bercsényi Miklóse, (Győri Nagy János); 2. gr. Forgách Simoné, (Babócsay Ferencz); 3. gróf Eszterházy Antalé, (Palásthy Ferencz); Chassant György francia brigadérosé, (utóbb Gyürky Pál tábornoké), Hangossy Imre vezénylő ezredes alatt. II. Gyalog-ezredek: 1. Róth János György dandárnoké; 2. Czelder Orbáné; 3. Bonafous János francia ezredesé.

Ezen utóbbi hét ezred szervezési s felszerelési főpontja Lőcse városa volt, hol a Lengyelországban, Danczkán, megrendelt fegyvereket, hadi és ruházati szereket hamarosan kaphatták. A tervzet szerint a lovas-ezredeknek (a dragonyosoknak is) egyenként 1212, s a gyalogoknak 1780 főből kell vala állniok. Azonban, az udv. két lovas karabélyos és az udvari testőrző palotás-ezredet kivéve, *ily* teljes létszámra a többiek sohsem juthattak el, főként az északi háború következtében csak nagy bajjal kaphatott lőfegyverek és egyéb szerelvényekben való hiány miatt. Mindazáltal a fejedelem vasakarata s híveinek buzgó serénykedése annyira juttatá félév alatt a dolgot, hogy az 1706-iki fegyverszünet idején, június hó végnapjaiban, Rákóczi az érsekújvári mezőn újon és teljesen felszerelt, fölfegyverzett s jól begyakorlott 12,000 főből álló reguláris hadosztályt mutatott be (gr. Forgách tábornok parancsnoksága alatt), a békeközvetítő Nagy-Británia és Hollandia követeinek, sőt a béketárgyalásokra lerándult császári minisztereknek is, köztük gróf Wratislaw cseh cancellárnak, — kik nem bírták meglepetésöket takarni.

De, hogy mennyi küzdelembé, mennyi baj és akadály legyőzésébe került ez eredmény kivívása, s mily állapotban valának ezen ezredek még a tavasz kezdetén: az alább ismertetendő két tabella fogalmat nyújt róla.

1706 márczius közepe felé, valami fenyegető hadmozdulat következtében, a Bercsényi-dragonyosok ezredese parancsot kapott, hogy a szervezés alatt levő dragonyos-ezredeből válogassa ki a jó

¹⁾ Ezekhez járult még utóbb a Hans Jacob Dittrich-féle udv. gyalog- és a lengyelek- s svédekből álló Charrières-féle udv. lovas karabélyos-ezred.

lovasokat és teljesen felszereltekét, a kikkel első rendeletre azonnal indulhasson. Kiválogatta s márczius 14-én megtette jelentését létszámukról: «Extractus militiae equestris ordinis commendatae ex quatuor Inclytis Regiminibus Dragonerorum, sub commando Perillustris ac Generosi Domini Joannis Nagy de Győr.» Ez a czíme az ezredes által aláírt s megpecsételt táblázatnak, melynek adatai szerint a Bercsényi-ezredből 121, a Forgách-féléből 118, az Eszterházyéból 311, és Chassant-éből 115, — összesen 665 vitéz telt ki, kikből 87 prima plana, 578 legénység. Az indulási parancs azonban csak két hét múlva érkezvén, a felszerelés ezalatt is haladt, — úgy, hogy Nagy János és Bonafous (emez a gyalogokkal) márcz. végén jóval nagyobb létszámmal indulhattak Lőcséről a Vághoz. Mennyi immár teljesen felszerelt dragonyos és gyalog vezényeltetett el velök, s mennyi maradt a még szervezés alatt levő ezredtörzseknél? pontosan kimutatja Lehner Ferencz hadi szemle-mesternek, Eszterházy tábornok parancsára készített és Lőcsén, 1706 april 2-án kelt mustra-tabellája, mely számtalan, kitöltött rovatból áll és több ívre terjed.

Lényege ez :

1. *Gr. Forgách dragonyos-ezrede.* Törzs 14 fő; prima plana 114; legénység 492. Összesen 620. Kik közül elvezényeltettek Győri Nagy Jánossal 151-en; marad tehát még az ezredtörzsnél 469, köztük sok újoncz. 2. *Gr. Eszterházy dragonyos-ezrede.* Törzs 12 fő; prima plana 117; legénység 739. Összesen 868. Ebből elvezényeltetett 337 fő; marad tehát még 531, köztük 201 újoncz. 3. *Chassant György dragonyos-ezrede.* Törzs 12; prima plana 95; legénység 277. Összesen 384. Ebből elvezényeltetett 129. Marad 255, köztük 135 újoncz. 4. *Gr. Bercsényi* (Győri Nagy János) *dragonyos-ezrede.* Törzs 8; prima plana 103; legénység 543. Összesen 654. Ebből elvezényeltetett 120. Maradt tehát még 534. 5. *Róth György gyalog-ezrede.* Törzs 12; prima plana 379; legénység 844. Összesen 1135. Ebből elvezényeltetett Bonafous-val 304. Maradt tehát még helyben 831, köztük szintén sok újoncz. 6. *Czelder Orbán gyalog-ezrede.* Törzs 12; prima plana 262; legénység 268, helyben. Elvezényeltetett Bonafous-val 288. Summa status effectivus totius Regiminis: 830. 7. *Bonafous gyalog-ezrede.* Törzs 11; prima plana 410; legénység 507. Summa status effectivi 928. Ebből elvezényel-

tetett Bonafous-val 421. Újonez van 277. Helyben maradt tehát 698. Az ezred tényleges összlétszáma 1205.

Az egyéb számtalan adatból fölemlítjük, hogy Forgách ezredében jó lovú dragonyos volt 558; pisztolylyal is bíró 425; puskás és kardos 620. Eszterházyéban jó lovas 769, pisztolyos 303, puskás 508, kardos 482. A Chassantéban jó lovas 327, pisztolyos 202, puskás 240, kardos 244. A Nagy János ezredében jó lovas 350, rossz lovas 83, lovatlan 110, pisztolyos 85, pisztolytalan 569, flintás 55, flinta nélkül 599, kardos 228, kard nélkül 426. A gyalogság közül, Róth ezredéből hiányzik puskája 590-nek, tölténytartója 596-nak; Czelder ezredében hiányzik puska 534, kard vagy bayonette 685; Bonafous ezredében hiányzik puska 514, szurony 828, kard 540.

Végül még megjegyeztetik, hogy a br. Andrassy Pál gyalogezredéből az ezredtulajdonos tábornok úrral elvezényeltek mind fegyveresek, ellenben a hátramaradtak még mind teljesen fegyvertelenek és egyenruhátlanok.

Gr. Eszterházy Antal tábornok, midőn a szemlebiztosnak ezen táblázatát a fejedelemnek beküldi, jelenti még, — kár, hogy dátum nélkül, tán néhány nappal későbbben, — miszerint a Lőcsén szervezkedő hadakból bármely pillanatban elvezényeltethetik még, ha szükséges: 1. Forgách ezredéből 502; a saját magáéból 190; Chassantéból 100; Bercsényiéből 200. Summa totalis equestris militiae 992. A gyalog-ezredekéből pedig: Róthéből 156; Czelderéből 284; végre Bonafouséból 413. Summa totalis militiae pedestris 853. Lovas, gyalog, mindössze; 1845.

Ugyanitt van még egy tényleges létszám-kimutatás az 1706-ik évből, név szerint *Gundelfinger Dániel* Abaújmegyei huszárezredéről, a mint ez márczius 9-én Pestvármegyei Tura községben megmustráltatván, tettelesen találtatott hatszázadban (Leib-compánia, Pap János, Fáy Gergely, Borbély János, Dobos János és Veres János századai), összesen 469 fő, a törzs nélkül. Ezek mind jelen és jó lovasok, fegyveresek valának. Sebesült volt 12, távol vala 25.

A következő évekből már sokkal bővebben vannak létszámkimutatási tabellák Vörösvárott.

Pontosan készített, részletes táblázatot nyújt be 1707 június 15-én az udvari hadak egyik legszebb ezredének, a *testőrző lovas-*

granátos-regimentnek tényleges létszámáról *br. Zay András* alezredes s ez idő szerinti vezénylő-ezredes, úgy, a mint az ezred, — miután legutóbb 230 pót-lóval láttatott el («post neo-perceptos 230 equos»), — állá. A sokrovatú tabella szerint ezen élite-ezred, a törzstisztek, 12 százados, 12 hadnagy, 17 zászlótartó (5 számfölötti), és a megfelelő altisztek alatt, a következő 12 századra vala tagozva: 1. Leib-compánia; 2. az alezredes, 3. az őrnagy százada; 4. Dabasi Halász Péter (később híres kurucz-, majd (1741-ben) osztrák huszárezredes); 5. Patay Kristóf; 6. Ordódy János; 7. Ozori Ottlyk Sándor; 8. Szlavniczai Sándor István; 9. Fáy Mihály; 10. Mészáros László; 11. Batvay János, és 12. Fejérváry Sándor századaira. Ezek tényleges létszáma vala 1050, a törzsszel és főtiszti személyzettel együtt összesen 1119 fő, a málha és takarmányhordó 34 ezredszekerészen kívül. A teljes létszámból tehát, Zay szerint, csak 69 legény és ugyanennyi ló hiányzott. (330 közvitéznek saját paripája volt.)

Ugyancsak Zaynak ezredlétszám-kimutatása meg van ezen év augusztus haváról is, már a táborból. A fogyatékek eddig elenyésző csekély volt. A legénységi és prima plana létszám 1016; a törzsszel és tisztikarral: 1107. Augusztus havi fogyatékek: 4 ember, 8 ló; defectus a statu completo: 91 ember, 118 ló. (Július hóban tehát nagyobb fogyatékek volt, ü. m. 16 ember és 41 ló, — a főntebbivel összevetve.)

Ugyancsak 1707 augusztus haváról (30-án, az oványi táboron) itt leljük az *udvari gyalog granátos-ezred* (Fierville) tényleges létszámkimutatását, mely szerint ezen, többnyire francziákból, németekből, szóval idegenekből alakult ezred ekkor tényleg állott: 12 törzsbeli személyből, 12 századosból, 14 fő- és 12 alhadnagyból, 28 őrmesterből, 12 fourierből, 12 örvezetőből, 23 dobosból, 64 tizedesből, 85 altizedesből, 525 közemberből s 26 szekereszből, — összesen — 12 században — 823 főből. Az ezred, mely az országgyűlés folyama alatt (1707 május—június) Ónodnál volt táborban, augusztus 6-án már Oványnál táborozik vala s fizetést ott, e napokban kapott.

A Norwaldt-féle, — ekkor a franczia *gr. D'Absac Antal* ezredes parancsnoksága alatt s szintén többnyire francziák és német szökevényekből álló — reguláris dragonyos-ezred is ezen a tájon:

Bihar-Félegyházán táborozott ezen időben, Nagy-Váradot ostromzárólva. A Félegyházán 1707 augusztus 12-én, D'Absac által aláírt tényleges létszám-kimutatás szerint, állott az ezred tíz században (ezredes, alezredes, őrnagy, továbbá Rochefort, Derville, Baron Lämpel, Rinchem, Mellenthin, Szöllösy és Spindler kapitányok századai), összesen 751 főből. Kiknél a dragonok mellett találtatott 606 pár pisztoly, 360 karabély, 370 tölténytartó táska, stb. A lovak közül 148 elhasználnak véleményezettetik.

Megvan továbbá az *erdélyi vármegyék* hadainak létszám-kimutatása, a mennyit t. i. 1707-ben táborba szállítának; ú. m. Fejérvármegye kiállított 538, Küküllő 250, Torda 245, Kolozs 429, Doboka 308, Hunyad 993 és Zaránd 100, összesen a hét vármegye 2863 fegyverest, a tiszteken kívül. (Belső-Szólnok, Fogaras- és Kővárvidék, s a felső Partium általában hiányzik e nem teljes kimutatásból.)

Itt leljük végre az 1707 november 12-én Zemplénben Király-Helmech mezővárosban végbement hadiszemle eredménye szerint kiállított tényleges létszám-táblázatát a *Bonafous gyalogezrednek*. Aláírva s nemesi címerrel megpecsételve: «De Bonafous m. p.» ezredes. Állott az ezred egy granátos- és 8 rendes századból; 1. A granátos-század: 1 kapitány alatt 72 fő; 2. az ezredes százada, 72 fő; 3. az alezredesé, 65; 4. az őrnagyé, 72; 5. Vignerón századosé, 67; 6. Remond századosé, 75; 7. Baur századosé, 74; 8. Fuchs századosé, 78; és 9. Laythner századosé, 69. Összesen 653 fő, s rajtok kívül még 10 elvezényelt és 19 beteg, = 682.

Van még egy, az 1707-ik év őszén, a fejedelem hadi tanácsában tervezgetések alapjául az összes haderő ekkori tényleges beosztásáról: melyik ezred hol volt alkalmazva? — készült nagyon érdekes *áttekintési vázlat*, melynek pótléka némely ezredek tettelegesen állományát is adja. Címe ezen, már eredeténél fogva is teljes hitelű vázlatnak: «*Az hadaknak subdivisiója az mostani három Generális-Corpusok szerint, mely connotáltatott juxta statum, in Anno 1707. 21. 8-bris.*»

I. *Dunáninnen*. (E hadtestnek gr. *Bercsényi* vala a fő-, gr. *Eszterházy Antal* a helyettes parancsnoka.)

a) *Lovas- és karabélyos-ezredek*: 1. Réthey György. 2. Gróf Barkóczy Ferencz. 3. Orosz Pál. 4. Gr. Csáky Mihály. 5. Deák

Ferencz. 6. Szalay Pál. 7. Réthey János. 8. Mikházy György. 9. Gr. Eszterházy Dániel. 10. Berthóti István. 11. Ebeczky István. 12. Ocskay László, (utóbb Bokros Pál). 13. Galánthai Balogh István. 14. Somogyi Ferencz. 15. Szemere László. 16. Bessenyei Zsigmond. 17. Jász ezer, (Szent-Miklós János). 18. Báró Sennyey Ferencz. 19. Bóné András. 20. Kárándy Mihály. 21. Krucsay János. 22. Br. Palocsay György. 23. Vay László.

b) *Gyalog-ezredek*: 1. Báró Andrassy Pál. 2. Radics András. 3. Csajághy János. 4. Bagossy Pál. 5. Szinay Mihály. 6. Br. Perényi Miklós. 7. Nyáray László. 8. Br. Révay Imre. 9. Czelder Orbán. 10. Szádeczky Gáspár, (Winkler Vilmos). 11. Bonafous. 12. Gődény Pál.

c) *Karabélyosok*, (kettő *dragonyos* is): 1. Géczy Gábor. 2. Gr. Forgách Simon. 3. Gyürky Pál. 4. Luzsénszky Sándor.

(NB. E nagy hadtestnek a Károlyi Sándoréhoz tartozó ezredei többnyire túl a Tiszán állottak, Váradot ostromzárólva s Arad, Szeged, Jenő felé a ráczokra vigyázva.)

II. *Dunántúl*. (Bottyán János tábornok parancsnoksága alatt.)

a) *Lovas-ezredek*: 1. Bezeredy Imre. 2. Somogyi Ádám. 3. Bottyán János. 4. Kisfaludy László. 5. Thelekessi Török István. 6. Béri Balogh Ádám. 7. Szekeres István. 8. Kisfaludy György. 9. Gr. Eszterházy Antal (karabélyos, dragonyos).

b) *Gyalog-ezredek*: 1. Br. Révay Gáspár. 2. Fodor László. 3. Domokos Ferencz. 4. Móry István. 5. Enyedy András.

(NB. Nem említettik Goda István csonka huszár-ezrede.)

III. *Erdélyben*. (Br. Károlyi Sándor fő-, és gr. Pekry Lőrincz alparancsnoksága alatt.)

a) *Lovas-ezredek*: 1. Gr. Teleki Mihály. 2. Br. Jósika Dániel. 3. Draguly Farkas. 4. Killyeni Székely Zsigmond, (udvari testőrző székely kópiások). 5. Gr. Csáky László. 6. Br. Károlyi Sándor, (Bik László). 7. Nyúzó Mihály. 8. Gr. Gyulay István.

b) *Gyalog-ezredek*: Szent-Iványi János, (udv. testőrző palotás-ezred). 2. Fierville, (granátos). 3. Szent-Páli István. 4. Esze Tamás. 5. Ecsedy János. 6. Almásy Márton. 7. Eölyüs István.

c) *Karabélyos-ezredek*: 1. Ordódy György, (udv. testőrző). 2. Br. Vissenacque, (udv. lovas granátos). 3. Norwaldt, (D'Absac). 4. Gr. Pekry Lőrincz.

Summa Regiminum: Dunán innen	39
Dunán túl	14
Erdélyben	19
Summa totalis	72.

Némely helyi századokat,¹⁾ szabad csapatokat²⁾ és a gr. Mikes Mihálylyal a moldvai széleken állomásozó irreguláris székelységet nem számítva, ezen ezredekéből állott íme 1707-ben II. Rákóczi Ferencz fejedelem hadi ereje. Azonban a dunáninneneni hadtest *c*) pontja alól egyik reguláris dragonyos-ezred: a gr. *Bercsényi*é, (a Győri Nagy János-féle), a mely pedig igen jó állapotban létezett és működött, csodálatos feledékenységből *kimaradt*. Ez okvetlenül pótlendő, s így Dunáninnen 40 ezred volt. Úgyszintén nincsenek említve Bercsényinek — igaz, hogy többnyire vele járó és Ungvár őrségét képező — udvari palotás-ezrede (Bezegh Imre), s a dunán-túli Goda-Perényi Farkas-féle huszárok. E hárommal együtt tehát az ezredek száma 75; a mint is Rákóczi *Emlékirataiban* ép e számot említi: «75,000 ember állott zsoldomban».

A föntebbi vázlat papírára még valami különleges hadműveletre szánt következő csapatok nevei és létszámai vannak vörös írónnal jegyezve:

<i>Lovas:</i>		<i>Gyalog:</i>	
Ocskay	1000	Szent-Iványi	1600
Forgách	1200	Bonafous	600
Györky		Fierville	500
Zay	1600	Bagossy	800
Ordódy		Almássy	
Szalay	700	Csajághy	1000
Réthey János	600	Czelder	800
Orosz Pál	700		5300
Deák Ferencz	600		6400
	6400		11,700

¹⁾ Ilyenek voltak pl. a Semsey Miklós-féle kassai és sárosi 3 lovas-század; Kocsis János és István érsek-újvári 2 lovas-százada; a simontornyai két gyalog- és egy lovas-század; br. Ghyllányi János önkéntes lovas-százada, Bezerédy Imre mellett; a sarkadi hajdú-zászlóalj; az ecsedi lovas-század, stb.

²⁾ Pl. Borbély Gáspár szabad lovas-csapata Soprony táján; Mártonffy Izráel berzsényi hajdú Hontban; Gál Márton és Péter szabadhajdú

(Az udvari palotás-ezernek Munkács, Ecsed, Huszt és Kővár várak állandó őrségeit képezett zászlóaljait itt nem számítja, csakis a tábori zászlóaljakat.)

Ezzel menjünk át az 1708-ik évre, melyből leginkább a Károlyi-féle tiszai és erdélyi hadosztályok létszám-kimutatásai maradtak reánk.

Az 1708-ik évi létszám-kimutatásokat Erős Gábor tiszántúli főhadiszemle- és fizetőmester részletes pontossággal készített generális mustra-tabellája nyitja meg, az *erdélyi ezredeknek* az év elején, — február és márczius havában — Kővár vidékén végbement szemléiről: mily állapotban találtattak tényleg, téli szállásaikon ezen, a megelőző őszi hadjárat által megzilált ezredek, midőn Rabutin elől gr. Pekryvel Erdélyből a Partiumba kinyomúlni kénytelenítettek, s újév óta Károlyi parancsnoksága alá mentek át. Károlyi igyekezett is őket újból rendbeszedetni, s e kiegészítési és felszerelési műveletnek képezé alapját az Erős által végrehajtatott tüzetes szemle. «*Tabella Generalis*, Felséges Fejedelem Felső-Vadászi II. Rákóczi Ferencz Kegyelmes Urunk ő Felsege lovas és gyalog, nemes erdélyországabeli regimenseiről, kik Méltóságos Commendérozó Főgenerális, Tek. Ngos Károlyi Sándor Uram ő Excja parancsolatjából nemes Kővár-vidékén megmustráltattak in Martio 1708.» Ez főfelírata az Erős Gábor által s. k. aláírt s megpecsételt nagyterjedelmű és tömémentelen rovatú tabelláris-könyvnek; mert egész könyv az, foliáns-alakban, sárgásbarna félkemény kötésben. Látni fogjuk főbb adataiból: mennyire fogyatékos volt, a szabályszerűhöz mérve, ezen ezredek valóságos létszáma, s mily hiányos fegyverzetők és felszerelésök, — mikhez képest aztán katonai értékök is egészen más megítélés alá esik.

1. Megmustráltott Nagy-Nyíresen, Kővárvidékén, az *udvari testőrző székely, kópiás lovas-ezer*. Ezredese Killyéni Székely Zsigmond «promotus a regimine»; diplomatiái megbízatásban járt a

a Vértésekben s utóbb a Selmecz és Zólyom vidéki hegyiségekben; Pongrácz Jánoséi Szepesben; Rácz Miska érsek-újvári hadnagy szabad lovas-csapata; Jávoroka Ádám és Maszelnik Márton kapitányok 3—5, olykor 700 főnyi guerillacsapatai a morvaszéli Fehérhegységben; Ribiczey László gornyikjai Zarándban; Balyika László, Csurullya, Szudrics in, Belgredán, stb. guerillái Erdélyben, stb.

keleten, hol, még Thököly idejéből, ismerős vala. Jelen voltak a törzsből: Biró Kristóf alezredes, Cserey János őrnagy, a hadsegéd s az élésmester, = 4 fő. A századok így találtattak: 1. Leib-compánia, 81 fő; 2. az alezredes százada, 67; 3. az őrnagyé, 81; 4. Balogh János századosé, 41; 5. Bárczy Gáboré, 72; 6. Nagy Eleké, 73; 7. Kovács Györgyé, 74. (Több század nem volt.) Összesen 489 fő, 4 stabális. Létszámban tartatott még 121 fő; ebből 2 hadifogoly; 16 távol (absens), 91 elszökött, 1 labanczczá lett, 1 megöletett, 9 meghalt. Önkéntesek voltak még az ezredben, létszámon fölül: 1 százados, 1 hadnagy, 1 zászlótartó, 2 őrmester, 1 fourier. — A mi a fölszerelést illeti: használható dolmánya nem volt 257-nek, nadrágja 444-nek, köpönyege 433-nak, kardja 73-nak, karabélyá 366-nak, pisztolya 333-nak; lova rossz 81-nek, teljesen lovatlan 40.

2. *Jósika Dániel mezei huszárezrede.* Az ezredes, alezredes Rácz Péter, őrnagy Nemes Tamás, mind jelen; a törzs teljes, 9 személy. A századok: 1. Leib-compánia, 61 fő; 2. az alezredesé, 68; 3. az őrnagyé, 62; 4. Kis Péteré, 51; 5. Lőcsey Józsefé, 72; 6. Torday Lászlóé, 90; 7. Karuly Lászlóé, 81; 8. Nyerges Mihályé, 72; 9. Császkay Istváné, 66; 10. Szócs Gergelyé, 80; 11. Lódingos Jánosé, 77; 12. Petky Pálé, 83. = 863 fő, a törzsszel 872, köztük 750 közember. Ezekből 14 fogoly, néhány salva gvardia és vezényelt. A 872-ön kívül: távol 39, ellenség földén maradt 130, elesett 27, meghalt 6, szökevény 21. Kardja nincs 48-nak, karabélyá 367-nek, pisztolya 444-nek, lódingja 167-nek, lova 81-nek; rossz lovú 56. Dolmánya nincs 156-nak, nadrágja 272-nek, köpönyege 468-nak, salavárijá (kurta lovagló-nadrág) 585-nek, süvege 242-nek, csizmája 332-nek, inge 51-nek, lábravalója 48-nak.

3. *Gróf Pekry Lőrincz reguláris lovas karabélyos-ezrede.* Az ezredtulajdonos tábornok Bereg-Szent-Miklóson telett, Rákóczi kastélyában. Alezredes Rhédey László, jelen, az őrnagyi hely üres. A törzs tényleg 9 egyén. Századok: 1. Leib-compánia, 63; 2. alezredesé, 54; 3. Daniel István századosé, 71; 4. Wass Mózesé, 57; 5. Gyarmathy Jánosé, 40; 6. Kolumbán Sámuelé, 35; 7. Szúnyogh Zsigmondé, 49. (Több század nem volt.) Összesen 369, a törzsszel 378 fő. Kikhez járúl 6 tiszti önkéntes, elvezényelt 9, fogoly 7. = 400. Létszámban tartatnak még: távol levő 8, ellenség földén

maradt 170. Ellenség által elesett 29, elszökött 1. Kardja nem volt 12-nek, karabélyá 107-nek, pisztolya 209-nek, lódingja 67-nek, lova 11-nek; rossz lovú 22. Dolmánya nem volt 30-nak, nadrágja 24-nek, köpönyege 50-nek, salavárijá 205-nek, süvege 27-nek, csizmája 40-nek, inge 5-nek, lábravalója 13-nak.

4. *Gróf Teleki Mihály reguláris huszárezrede.* Ezredes és alezredes (Rácz András) jelen; Bihary István, őrnagy, hadi fogoly Szebenben. Törzs: 11 fő. Századok: 1. Leib-comp. (ennek kapitány-lajdinantja *Dálnoki Veres Gerzson*, az ismeretes verseskrónika-költő volt), 90 fő; 2. alezredesé, *vácál*;¹⁾ 3. Biharyé 48; 4. Sarmasághy Györgyé, 79; 5. Pap Mihályé, 57; 6. Balogh Györgyé, 79; 7. Lada Sámuelé, 56; 8. Pataky Istváné, 54. (Több század nem volt.) Összesen 463, a törzsszel 474. Közülök fogoly 5, sebesült 2. Kívülök még: távol 82, ellenség földén maradt 77, elszökött 3, elesett 30. (Fegyver, ruha és felszerelési hiányok szintoly arányban, mint megelőzőleg.)

5. *Vay László mezei huszárezrede.* Ezredes, alezredes (Kállay János) jelen, őrnagyi hely üres. Törzs: 6 egyén. Századok: 1. Leib-compánia, 99; 2. alezredesé, 88; 3. őrnagyé, 66; 4. Gyulay Istváné, 51; 5. Balogh Mihályé, 97; 6. Jeney Andrásé, 59; 7. Balla Mártoné, 54; 8. Békésy Istváné, 81; 9. Nakuczsa Balázsé. 109; 10. százados és százada lesz a máramarosi zsoldosság. Összesen tényleg 698 fő; kik közül 14 elvezényelt, 14 hadi fogoly, 11 beteg, 7 sebesült. Kívülök: távol 215; más ezredékbe adta magát 109; Moldvába szorult, gr. Mikes Mihály tábornokkal: 86, meghalt 20, labancz földén maradt 104, elesett 22, elszökött 1, fölakasztatott 1. (Ezen ezredben is igen sok fegyvertelen, ruhátlan, rossz lovú.)

6. *Almássy Márton gyalog-ezrede.* Ezredes, alezredes (Haris Sámuel) őrnagy Szekeres István, jelen; a törzs 6 személy. Századok: 1. Leib-compánia, 83; alezredesé, 51; 3. őrnagyé, 57; 4. Nagy Pálé, 104; 5. Bakk Mihályé, 89; 6. Nagy Jánosé, 68; 7. Dóka Andrásé, 117; 8. Bánky Mihályé, 79; 9. Tolnay Györgyé, 39; 10. századosa nincs, 95. Összesen a törzsszel, 788 fő és 1 önkéntes

¹⁾ Bizonyára ez volt a gr. Csáky ezredébe átadott egyik század (l. alább.), mely helyett most más volt alakítandó, vagy valamely ezredből átveendő.

zászlótartó. Közülök elvezényelve 48, beteg 54, sebes 3, a betegek mellett ápoló 5. Kívülök: távol 301, szökevény más ezredbe 22, labancz földön maradt 1, elesett 128, meghalt 3. (Az elesettek közt hadnagyok is valának.) Kardja nem volt 143-nak, puskája 68-nak, lódingja 53-nak, dolmánya 159-nek, nadrágja 141-nek, köpönyege 76-nak, süvege 83-nak, inge 45-nek, lábravalója 46-nak, bocskora 40-nek.¹⁾

Állott tehát az öt lovas-ezred tényleg, a mustrakor, a törzseken kívül: 476, 863, 369, 463, 698, összesen 2869 főből; Almássy gyalogsága pedig 782 főből. Elesett a hat ezredből összesen 237, hadi fogságba került 52. — Előadatik aztán: melyik ezred mikor mennyi fizetést, mennyi s mily színű ruhaposztót, etc. kapott, s mennyi jár még nekik? stb. Megemlíti, hogy Teleki ezredéből a kolozsvári és kalotaszegi három század gr. Csáky László ezredéhez helyeztetett át a reductiókor; hogy Jósika ezredének semmi «mundír» nem adatott még, és hogy a székely kópiás-ezer legényei annyira csizmátlanok, hogy számosan közülök kénytelenek valának, huszár létükre, bocskort kötni föl, stb. stb.

E «generális mustra-tabellát» oly czélből kívántuk kissé részletesebben ismertetni, hogy a t. olvasónak fogalma legyen róla: mily kimerítők s mi mindenre kiterjednek az e fajta kuruczvilági kimutatások. Megjegyezzük még, hogy gr. Csáky Lászlónak szintén erdélyi illetőségű huszárezrede azért nem mustráltathatott meg ez alkalommal: mert más, túl a tiszai hadakkal együtt, épen bennjárt Erdélyben, ennek ellenség-birta földén, hová a kuruczok, télen át is, egész a Marosig beszáguldozának. Február s márcziusban különösen az ostromolt Görgényvára fölmentését kísérelték meg. A gr. Csáky-, továbbá a gr. Gyulay- és Draguly lovas-, s a Szent-Páli és Eölyús gyalog-ezredek, — hasonlóképen erdélyi hadak — mustrája, úgy látszik, külön és későbben történt meg, — melyről azonban a tabella, legalább a Rákóczi-levéltárban, fönn nem maradt.

THALY KÁLMÁN.

¹⁾ Megvan ugyancsak Erős Gábortól 1708, márcz. 27-én a kovácsi mezőben kelt mustra-tabellája Almássy Márton ezrede «*egyik batalionjának*». E bataillon 344 főből állott, (264 közvitéz) s fizetését két óra jul. 4-én a zsbói táboron kapta ki.